

AVLSPLAN FOR KALDBLODS TRAVER

Innledning

Historien om norsk traveravl

Den spede begynnelse på en retningsgivende avl på kaldblodstraveren startet i 1850-åra. Staten engasjerte seg sterkt for å få gjennomført en planmessig avl av en ren norsk hest. I 1849 ble hingsten Veikle Balder født på Dovre (med fullblodshingsten Odin i 4.ledd). Veikle Balder er essensen i dagens kaldblodstraver og finnes opptil flere ganger i stammen til samtlige individer i Norge.

I 1872 ble det besluttet å opprette to klasser ved utstillingene. Klasse "A" for "Sværrere brugs og kjøreheste" og klasse "B" for "Lettere kjøre og rideheste". Denne beslutning var nok en medvirkende årsak til at "letthestfolket" samlet seg og stiftet Det Norske Travselskap i 1875.

Den første stamboken over "Heste af gudbrandsdalsk rase" ble utgitt i 1902 i samarbeid med Norges Vel og inneholdt hingster født i årene 1846 - 1892.

I 1903 ble viktige lovendringer vedtatt på Det Norske Travselskaps generalforsamling. Bl.a. skulle Stamboka deles i to avdelinger - A og B. I A skulle det bare tas inn hester av ren norsk herkomst, dvs. hester som ikke på noen av sidene var tilført fremmed blod i fire generasjoner. I B kom varmblodig hester, både helt rene og "krysninger". Samtidig ble kravene til så vel avstamning som til eksteriør sterkt strammet. Den første kåringsnemnd ble oppnevnt for å sette de nye bestemmelser ut i livet.

I 1965 innvilget Landbruksdepartementet offentlig stambokrett for kaldblodstraveren, og fra samme år ble stambokføringen overtatt av Statens stambokkontor. Stambokføringen av kaldblodstraveren ble fra da av samordnet med den tyngre Dølehesten, og undergitt de samme stambokreglene som denne.

I 1976 ble det vedtatt å innføre blodtyping før individene ble inntatt i DNTs sertifiseringsregister. I 1999 startet man å DNA-analysere alle godkjente avlshingster, og f.o.m. 2000-årgangen ble dette gjort på alle fødte føll.

14. mai 1982 godkjenner Norge Sveriges "Riksstambok för nordsvensk traver", og 1. januar 1983 følger Sverige opp med godkjennelse av "Norsk riksstambok over dølehest".

Den svenska kallblodstravaren

Den Nordiska Lanthästen, med sitt ursprung någon gång 2000-3000 år före Kristus, har över århundraden förändrats genom avel, urval och inkorsningar och är förmodligen den äldsta travarrasen i världen. Hästens roll har över tiden förändrats från att vara kött- och mjölkproducent, klövje-, skjuts- och körhäst, resurs i krigsmakten och i skogs- och jordbruket till att bli dagens fritids- och sporthäst.

Lanthästens historia är i mångt och mycket grunden till travet som sport i de nordiska länderna. Rasens förmåga att dra i skritt och trav fick särskild betydelse i det nordiska klimatet i och med att släden uppfanns.

Det finns i Olaus Magnus Historia om det nordiska folket (1555) beskrivningar om kapplöpning med hästar på isen. Det var enligt Olaus Magnus etablerad sed att tävla med de vackraste och snabbaste hästarna i "offentliga tävlingar". Hästarna bör ha varit så kallade slädtravare, dvs. lanthästar.

Veterinären och hippologen Wilhelm Hallander är en av grundarna av den Nordsvenska rasen via sitt arbete i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Han sammanställde bl.a. en "Stambok öfver Nordsvenska Hästar" som utgavs 1909.

1960-talet var en avgörande period för den svenska kallblodstravaren. Den enskilt mest betydande händelsen var Lantbruksstyrelsens beslut 1964 att dela på den nordsvenska rasen i en bruksdel och en travdel. Detta beslut konfirmerades i riksdagen 1966.

Under 1970-talet bildas ATG och rikstotospelet, som gav travet nya förutsättningar och helt nya möjligheter. För kallblodens del infördes obligatorisk blodtypning, vilket var helt avgörande för rasens utveckling.

Ännu en historisk händelse skedde 12 juni 1990 då ett intentionsavtal med Norge avseende både avel och tävling ingicks på Tofte Kongsgård. Ett öppet tävlande över gränserna inleddes samt ett arbete med att harmonisera även avelsarbetet. 13 oktober 2000 skrevs ett avtal under i Östersund som innebar ett helt gemensamt arbete även på avelssidan med bl.a. gemensamma avelsvärderingar, avelsregler och stambok.

I erkjennelse av at Sverige og Norge har en felles kaldblodstraver og totalt en relativt beskjedden populasjon, ble det 12. juni 1990 inngått en intensjonsavtale med Sverige på kaldblodshestens område.

Ti år ingikk DNT og Svenska Travsportens Centralförbund (STC) en avtale som ble undertegnet i Østersund 13. oktober 2000. Avtalen medfører en større og bredere avlsbase, men betyr også at regelverket og avlsmålet blir det samme i de to land.

I henhold til intensjonsavtalen og den svensk-norske kaldblodsavtalen, har følgende tiltak blitt igangsatt;

- Felles avlsindeks fra 1994

- Felles kåringsreglement og kåringsnemnd fra 2000

- Felles hingstekatalog fra 2003

- Felles stambok fra 2004

- Felles avlsplan fra 2005

- Kaldblodsløp er åpne for både norske og svenske hester

1. Rasebeskrivelse for kaldblodstraveren

Størrelse:

Gjennomsnittlig mankehøyde på kårede hingster er 154 cm med en viss variasjon, men bør på alle individer alltid være minst 148 cm.

Farge og avtegn:

Brun i alle nyanser er den vanligste fargen fulgt av svart og rød. De fleste andre farger som forekommer på hest finnes også hos kaldblodstraveren om enn i beskjedne målestokk. En del har ikke avtegn, men alle typer avtegn er vanlig.

Eksteriør:

Kroppen sett fra siden karakteriseres av at den er langlinjert; liggende bog, lang manke, relativt kort rygg og et langt kryss. Kroppen har masse og dybde som gjør at hesten ikke oppfattes som edel, men heller ikke så massiv at den virker tung.

Hodet er kort, bredt og uttrykksfullt. Halsen er bredt ansatt, gjerne krum og med god lengde. Bringa er ikke bred. Beina er korrekte og dimensjonert i forhold til kroppen med markerte, tørre ledd, korte frampiper, noe rette hasevinkler og ikke for korte kodeben. Høvene er velformede med god størrelse og ikke flå. Mye tagl i pannelugg, man og hale er rasetypisk i tillegg til hovskjegg. Kjønnskaracteren er framtrædende.

Bevegelser:

Bevegelser i skritt og trav er taktmessige, energiske og veivinnende.

Temperament:

Kaldblodstraveren kjennetegnes av samarbeidsvilje. Framføringen i bevegelsene er et uttrykk for rasens livlige temperament.

2. Avlsmålet for kaldblodstraveren

Målet med avlsarbeidet er å bevare og videreutvikle en konkurransedyktig sunn og frisk travhest ved å forbedre hestenes travprestasjon, holdbarhet, eksteriør med vekt på rasetype, håndterbarhet/lynne, fruktbarhet samt motvirke en for stor innavlsgrad.

2.1 Egenskaper som vektlegges for å nå avlsmålet

2.1.1 *Travprestasjon og stamme* uttrykt som avlsindeks.

2.1.2 *Holdbarhet* uttrykt ved hestens egen holdbarhet, eksteriøre egenskaper og helsemessige forhold som kan påvirke holdbarheten.

2.1.3 *Eksteriør* uttrykt ved hestens helhetsinntrykk og rasetype.

2.1.4 *Håndterbarhet/lynne* i alle bruksforhold, kan uttrykkes i en kjøreprøve/bruksprøve.

2.1.5 *Bevegelser* i skritt og trav

2.1.6 *Fruktbarhet* uttrykt ved fødselsstatistikk.

3. Utvalg av kaldblodshingster – kåring

Alle kaldblodshingster som skal benyttes i avl i Sverige eller Norge, må være kåret (godkjent) av en felles svensk-norsk kåringsnemnd. Bruk av egen ukåra hingst på egne hopper krever særskilt godkjenning. (Se [eget punkt](#)).

3.1 Kåringsbestemmelser

Definisjoner:

Kåringsdommer: Person med dommerfaglig kompetanse som årlig oppnevnes av henholdsvis NHS og ST til å kunne inngå i kåringsnemnd.

Kåringsnemnd: De kåringsdommere som blir oppnevnt av administrasjonene i henholdsvis NHS og ST til å fatte vedtak i kåringssspørsmål.

Interimkåring: Kåring av hingst utenom kunngjort offentlig utstilling. Eventuell godkjenning gjelder kun for påfølgende bedekningssesong.

3.1.1 Det enkelte lands kåringsdommere oppnevnes av det respektive land. Det skal oppnevnes minimum seks kåringsdommere, tre eller flere fra hvert land. Ett av medlemmene fra hvert land skal være veterinær. Ledervervet i kåringsnemnden innehas av en representant i nemnden fra det landet hvor kåringen finner sted. En av det andre landets representanter innehar nestlederfunksjonen. Det skal velges minimum to varamenn fra hvert land, hvorav minst en skal være veterinær.

For å være beslutningsdyktig, må kåringsnemnden bestå av minst tre medlemmer; ett fra hvert land og en veterinær.

- 3.1.2 En hingst kan møte til individbedømmelse om den er sertifisert i Det Norske Travselskap (DNT) eller Svensk Travsport (ST).
- 3.1.3 Første gang en hingst kan møte til individbedømmelse er om høsten som treåring.
- 3.1.4 Hingsteieren har selv ansvar for å melde på hingsten til individbedømmelse ved offentlig hingsteutstilling, enten i Norge eller i Sverige.
- 3.1.5 Individbedømmelse og utvalg av hingster til bruk i traveravlen - kåring - foretas av en felles kåringsnemnd på kunngjort offentlig utstilling i henhold til denne plan og den til enhver tid gjeldende instruks for kåringsnemnder. Det skal årlig finne sted minst en kåring i hvert land.
- 3.1.6 Det skal dessuten gis mulighet til [interimkåring](#). Innmelding til interimkåring skal være ST/NHS i hende før 1.mars. En eventuell godkjenning gjelder da kun for kommende bedekningssesong.
- 3.1.7 Den maksimale kvoten i oppstillingslandet er 80 hopper, dog kan det andre landets kvote på 30 hopper økes på bekostning av oppstillingslandets kvote på 80 hopper under forutsetning at det maksimale antall hopper ikke overstiger 110. Ved eventuell overbedekning skal hingstens totale bedekningskvote reduseres tilsvarende for neste års bedekningssesong. Det er kvoten i oppstillingslandet påfølgende år som skal reduseres. I tillegg kan det enkelte land vedta tilleggssanksjoner.
- 3.1.8 Ved kåring gjelder de samme doping- og vaksinasjonsbestemmelser som ved totalisatorkjøring i det landet kåringen finner sted.

3.2 Individbedømmelse – kåring

- 3.2.1 Ved individbedømmelsen skal hingsten eksteriørbedømmes, gjennomgå en veterinærundersøkelse og avlegge travprøve. Det skal gis mulighet for trekkprøve.
- 3.2.2 Den samlede vurdering av de vektlagte egenskapene som inngår i avlsmålet skal danne grunnlaget for kåringsavgjørelsen.

For kaldblodshingster vektlegges egenskapene slik:

- Travprestasjon/stamme/holdbarhet: 75 %
- Eksteriør/håndterbarhet/lynne (inkludert rasetype): 25%

Prosentfordelingen er retningsgivende for kåringsnemnda, og ikke absolutt.

Betydelige avvik i eksteriør/håndterbarhet/lynne (inkludert rasetype) kan i særskilte tilfeller føre til at hingsten ikke blir kåret.

3.2.3 Hingster med utradisjonell avstamning og lav innavlsgrad skal vurderes positivt uansett alder. Det skal tydelig komme fram i dommerprotokollen hvis utradisjonell avstamning er vektlagt ved kåringen.

3.2.4 Hingster skal gjennomføre travprøve. I særskilte tilfeller kan kåringsnemnda dispensere fra kravet om travprøve med begrunnelse i veterinære forhold. Det skal også gis mulighet til å utføre kjøreprøve.

Ut fra denne travprøven må følgende kunne beskrives:

1. Rytme i travet
2. Hastighet
3. Frambeins- og bakbeinsbevegelser forfra og fra siden.
4. Harmoni mellom frambeins- og bakbeinsbevegelser.

Distansen for travprøven skal være minst 1100 meter. Kilometertid for siste 500 meter skal oppgis. Hensikten med travprøven er å beskue og beskrive hestens aksjon.

Hingstens kjøre- og trekkeegenskaper skal ved avlagt kjøreprøve beskrives i dommerprotokollen.

3.2.5 Hingstens rasetype skal bedømmes og beskrives ved individbedømmelsen og angis i dommerprotokollen.

3.2.6 Hingstens håndterbarhet/lynne skal bedømmes og beskrives ved individbedømmelsen og angis i dommerprotokollen.

3.2.7 Minimumskrav for unghestprestasjoner (3-5 år):

Hingsten bør tilhøre årgangstoppen i registrerings land, dvs. være blant de 5% beste av alle startende hanndyr i årgangen med hensyn til rekord, grunnlag og plassering i storløp. Hovedvekten bør legges på grunnlaget, dvs. innkjørte penger.

For å kunne bedømme unghestprestasjonene bør hingsten ha startet minst 10 ganger (for 3-åringer gjelder minst fem starter).

3.2.8 Minimumskrav for eldre hingsters prestasjoner (6 år og eldre):

Grunnlaget skal være høyere enn 500 000 kr

Hingstens avlsindeks bør være tilsvarende eller høyere enn gjennomsnittet for alle kårede hingster 6 år og eldre.

Vinnerprosent og plasseringsprosent bør være høyere enn gjennomsnittet for alle levende hanndyr 6 år og eldre som har vært til start.

3.2.9 Defekter som er i strid med svenske og norske dyrevernslover er å anse som diskvalifiserende lidelser.

Det skal ikke kåres hingster dersom det ved den kliniske veterinærundersøkelsen påvises følgende defekter:

- a) Klapphingst, urhingst og hingster med store forskjeller i testikkelstørrelse og konsistens aksepteres ikke.
- b) Pungbrokk aksepteres ikke for hester yngre enn 10 år. Eiere av kårede hingster må, dersom hingsten får pungbrokk, umiddelbart rapportere dette til NHS/ST. Dette må gjøres klart for hingsteiere ved tildeling av kåringsbrev.
- c) Alvorlige bittfeil aksepteres ikke, dvs overbitt eller underbitt der fortenner i over- og underkjeve ikke slites mot hverandre og dette ikke har årsak i skade.
- d) Draktbruskforbeining grad 4 og 5, og alle grader med frittliggende kjerne aksepteres ikke.

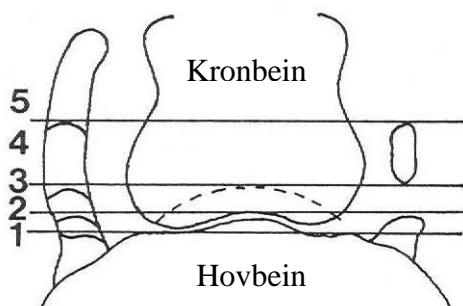

Fig. Referanselinjer for grader av forkalkning i draktbrusker.

Grad 1 – minimal forkalkning opp til laveste nivå av leddspalte i hovledd.
Grad 2 – mildere forkalkning opp til øverste nivå av leddspalte i hovledd.
Grad 3 – moderat forkalkning til øvre nivå av hovsenebein.
Grad 4 – uttalt forkalkning opp til midt på kronbein.
Grad 5 – Sterkt utbredt forkalkning på nivå av øvre halvdel av kronbein.
(kilde: "Mirja Ruohoniemi, Helsinki, 1997")

- e) Osteochondrose og løse benbiter (inkl. Birkelands-frakturer) aksepteres ikke.
- f) Dobbeltsidig ringfot aksepteres ikke.
- g) Strupepiping aksepteres ikke.
- h) Arvbare misdannelser og anlegg for misdannelser.

3.2.10 Klinisk undersøkelse av testiklene gjennomføres i forbindelse med førstegangs visning for kåring. Hingsten skal ha 2 testikler. Disse testiklene skal være av normal størrelse, normalt leie i pungen, symmetriske og av normal konsistens. Rotasjon av en eller begge testikler er ikke uvanlig på noen hesterase. Lidelsen er ikke automatisk ekskluderende. Testikkelrotasjon skal beskrives og kan vektlegges hvis det påvises andre uregelmessigheter knyttet til sædstreng eller testikkel. Resultat fra sædprøve vil da telle med.

3.2.11 I forbindelse med kåringen skal det gjennomføres endoskopisk undersøkelse av hingstens luftveier. Kåringsnemnda kan ved behov bestemme at hingsten skal undersøkes på tredemølle på godkjent klinikk før den får bedekningstillatelse. Unormale forhold i hingstens hals skal framgå detaljert i dommerbeskrivelsen, og vektlegges ved mistanke om arvbare forhold.

3.2.12 I forbindelse med innmelding av en hingst til individbedømmelse skal eier eller innmelder oppgi om hingsten hatt osteochondrose/løse beinbiter eller er operert for halsproblemer.

3.3 Bruk av egen ukåra hingst på egne hopper

3.3.1 Bruk av egen ukåra hingst på egen hoppe er tillatt etter de retningslinjer som er nedfelt i "[Forskrift om godkjente \(reinavla/registrerte\) dyr av hestefamilien](#)". Følgende forutsetninger må dessuten være tilstede:

- a) Det er kun tillatt å bedekke inntil 2 egne hopper pr år per hingst.
- b) Hoppene skal ha samme eierforhold som hingsten og alle må være i samme ved bedekningstidspunktet (31.12 året før i Sverige).
- c) Hingsten er funnet fri for diskvalifiserende lidelser før bedekning i henhold til liste over defekter og sykdommer i pkt. 3.2.9, samt de krav som stilles i pkt. 3.2.10.
- d) Røntgenbildene skal avleses av veterinær som er medlem i kåringsnemnden.
- e) Hingsten skal være 3 år eller eldre ved bedekning.

3.4 Kåringsgodkjennelse og fornyet avlsvurdering

3.4.1 Ved førstegangskåring godkjennes en hingst inntil videre.

3.4.2 Avkomsbedømmelsen foretas automatisk på høsten av ST/DNT når hingsten har minst 20 startende eller 40 avkommer minst tre år og eldre, og noen av disse er fem år gamle (tidligst seks år etter kåring). Hingsten klassifiseres da etter følgende kriterier:

- (1) Elitehingst – om hingstens nedarvning er særdeles god.
- (2) A- om hingstens nedarvning er veldig god
- (3) AB – om hingstens nedarvning er god
- (4) B- om hingstens nedarvning er tilfredsstillende
- (5) C- om hingstens nedarvning er ikke tilfredsstillende.

En tildelt grad på bakgrunn av avkomsbedømmelse kan aldri settes lavere men derimot settes høyere ved en senere avkomsbedømmelse.

3.4.3 En tidligere kåret hingst skal avkåres dersom det på et senere tidspunkt påvises diskvalifiserende lidelser hos hingsten selv eller flere av dens avkom.

3.5 Bedekning

3.5.1 Kårede hingster kan benyttes i avlen på fersk og/eller frossen sæd, og er automatisk godkjent for bruk av fersk og/eller frossen importert sæd.

3.5.2 En hest som er avlet med frossen sæd fra kåret hingst kan registreres hos ST/DNT om hingsten var i live under bedekningsåret. ST/DNT kan etter

søknad gi tillatelse til at frossen sæd fra død hingst også kan benyttes året etter at hingsten døde.

- 3.5.3 Det sertifiseres ikke kaldblodstravere i ST/DNT som er blitt til ved embryoooverføring, genmanipulasjon eller kloning.

4 Avlsregulerende tiltak

4.1 For å kunne virke i svensk og norsk traveravl må hesten selv tilfredsstillende følge følgende krav:

- 4.1.1 For norskfødte hester: Det til enhver tid gjeldende "Registreringsreglement for norsk travsport".
- 4.1.2 For svenskfødte hester: Det til enhver tid gjeldende "Registreringsreglemente för svensk travsport".

4.2 Kåret hingst skal brukes i henhold til

- 4.2.1 For kårede hingster oppstallet i Norge:
Den til enhver tid gjeldende "[Instruks for bruk av kårede hingster](#)".
- 4.2.2 For kårede hingster oppstallet i Sverige:
Det til enhver tid gjeldende "Registreringsreglemente for svensk travsport"
Det til enhver tid gjeldende "SJV:s seminöföfattning"

5 Avlsstimulerende tiltak

5.1 Avlsstimulerende tiltak i regi av ST og DNT

- 5.1.1.1 Utgivelse av publikasjoner/hjelpemidler:
- 5.1.1.1 Det skal publiseres felles stambok for kaldblodstravere. Svensk-norsk kaldblodskomiteé avgjør hvor ofte denne skal utgis.
- 5.1.1.2 Som et hjelpemiddel for den enkelte oppdretters avlsarbeid skal det hvert år publiseres avlsindekser for kaldblodshester.
- 5.1.1.3 For å motvirke innavl i kaldblodsavlen skal det utarbeides innavlskoeffisient for alle kaldblodshester.
- 5.1.1.4 Det skal hvert år publiseres en travkalender/ årsstatistikk.
- 5.1.1.5 Det skal hvert år publiseres en felles hingstekatalog. Katalogen skal inneholde utførlige opplysninger om hingstens rasetype, eksteriør, stamme, prestasjoner og eventuelle avkomsprestasjoner.

5.2 Avlsstimulerende tiltak i regi av DNT

5.2.1 Oppdretterpremier utbetales i henhold til de til enhver tid gjeldende "Regler for utbetaling av oppdretterpremier i Norge"

5.3 Avlsstimulerende tiltak i regi av Norsk Hestesenter.

5.3.1 Utstillinger

5.3.1.1 Det arrangeres årlig offisielle unghestskuer, hingste- og hoppeutstillinger. Dette skjer i samarbeid med samarbeidsutvalg i de ulike regioner og avlsorganisasjoner etter retningslinjer vedtatt av Norsk Hestesenter.

5.3.1.2 Alle utstillingsresultater innrapporteres til og administreres av Norsk Hestesenter.

5.4 Rangering av hopper

Ved utstillinger skal det gjennomføres eksteriørbedømmelse, samt mønstring i skritt og trav. Hoppenes avls- og prestasjonsindeks skal vektlegges.

5.4.1 Premiering av hopper

5.4.1.1 Ei hoppe kan møte til utstilling om den er sertifisert i DNT eller i annet lands sentralforbund hvor det foreligger en gjensidig godkjenning av stambøker og sertifiseringsregistre.

5.4.1.2 Hoppeeieren har selv ansvaret for å melde på hoppa til offentlig utstilling. Alle påmeldte hopper gis rett til å bli framstilt for bedømming i henhold til ["Regler for offisielle hesteutstillinger i Norge"](#).

6 Avlsfaglig og sportslig samarbeid på internasjonalt nivå

6.1 DNT og STs forpliktende samarbeid

6.1.1 Det Norske Travselsskap og Svenska Travsportens Centralförbund inngikk oktober 2000 en avtale om et samarbeid for å utvikle kaldblodssporten. Avtalen erstatter intensjonsavtalen av 12. juni 1990.

Endringer av avtalen skal godkjennes av begge avtaleparter (ST og DNT) og må være vedtatt innen 30. juni for at de skal tre i kraft i kommende avlssesong.

En felles kaldblodskomiteé bestående av tre representanter fra hvert land har til oppgave å følge utviklingen i henhold til denne avtalen. Lederen av komiteen alternerer mellom landene – med to års mellomrom.

Samarbeidet omfatter:

- Avlsvirksomheten
- Felles kåringsnemd

- Felles kåringsbestemmelser
- Samarbeid om forskning og utvikling
- Konkurranssevirkosomheten
- Felles konkurransesamarbeid

6.1.2 ST og DNT er medlem i UET (Union Européene de Trot Secrétariat Général) og dennes avlskomité.

ST og DNT er Medlem i Nordisk Travkomité og dens avlsseksjon.

7 Oppfølging av avlsplanen

7.1 Revisjon av avlsplanen

7.1.1 Avlsplanen for kaldblods traver med vedlegg kan revideres en gang per år. En hovedrevisjon av avlsplanen kan skje tidligst 5 år og senest 10 år etter forrige revisjon.

7.1.2 Årlige revideringer oversendes NHS innen 20. mai, og godkjennes av Norsk Hestesenter, og vedtas av ST for å være gyldig det påfølgende år.